

GIẢI PHÓNG QUÂN RA ĐỜI

Đại tướng Võ Nguyên Giáp

Cách đây đúng 57 năm, ngày 22-12-1947, nhân kỷ niệm 3 năm ngày thành lập Đội Tuyên truyền Việt Nam giải phóng quân, Đại tướng Võ Nguyên Giáp, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng, Tổng chỉ huy, đã cho xuất bản cuốn sách “Đội quân giải phóng”. Tập sách nói rõ chủ trương thành lập đơn vị vũ trang tập trung của Đảng, sự chăm lo chu đáo của Bác Hồ, bản chất công nông của đội quân tổ chức và phương thức hoạt động, ngày ra đời, quan hệ đồng chí anh em gắn bó thân thiết trong Đội. Cuốn sách đã có tác dụng to lớn trong việc giáo dục bộ đội trong những năm kháng chiến chống thực dân Pháp. Chúng tôi xin trích đăng một đoạn trong tập sách đó (đầu đề của tòa soạn).

...Hồ Chủ Tịch nhận định rằng: bây giờ thời kỳ cách mạng hòa bình phát triển đã qua, nhưng thời kỳ toàn dân khởi nghĩa chưa đến. Cho nên, nếu chúng ta chỉ hoạt động trong vòng chính trị thì không đủ để đẩy mạnh phong trào đi tới. Nhưng nếu phát động khởi nghĩa ngay thì sẽ bị quân địch làm nguy khốn. Cuộc đấu tranh đã phải từ hình thức thuần túy chính trị lên hình thức quân

Đồng chí Võ Nguyên Giáp đọc diễn văn thành lập Đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân ở khu rừng Trần Hưng Đạo ngày 22-12-1944

sự, nhưng bây giờ chính trị còn trọng hơn quân sự, cần phải tìm một hình thức thích hợp mới có thể đi tới thành công. Chủ tịch bèn ra chỉ thị thành lập Đội Tuyên truyền Việt Nam giải phóng quân tức là đội Quân Giải phóng đầu tiên vậy. Nhưng vì chính trị trọng hơn quân sự, các cuộc hành động quân sự trong thời kỳ bấy giờ, mục đích chính là không phải tác chiến diệt địch mà để gây ảnh hưởng chính trị rộng rãi, và nhờ đó phát triển và củng cố cơ sở quần chúng: những cuộc hành động có lợi về quân sự có thể đoạt được vũ khí, nhưng không lợi về chính trị, không lấy

được lòng dân thì cần phải tránh. Để nêu rõ chủ trương ấy, đội quân mới lấy tên là Đội Tuyên truyền Việt Nam giải phóng quân.

1. “Tên Đội Tuyên truyền Việt Nam giải phóng quân nghĩa là chính trị trọng hơn quân sự. Nó là một đội tuyên truyền”

Vì muốn hành động có kết quả thì về quân sự nguyên tắc chính là nguyên tắc tập trung lực lượng, cho nên theo chỉ thị mới, đoàn thể sẽ chọn lọc trong hàng ngũ những đội du kích Cao-Bắc-Lạng số cán bộ và đội viên kiên quyết, hăng hái nhất và sẽ tập trung một phần lớn vũ khí để lập ra đội chủ lực.

2. “Đối với các đội vũ trang địa phương: thu các cán bộ địa phương và đào luyện, từng cán bộ đã đào luyện ra các địa phương trao đổi kinh nghiệm, liên lạc tinh thần, phối hợp tác chiến. Về chiến thuật: thì đội Tuyên truyền hành động theo chiến thuật du kích,

3. “Chiến thuật vận động lối đánh du kích bí mật, nhanh chóng, tích cực, nay đông, mai tây “lai vô ảnh, khứ vô hình”

Tích cực, nhanh chóng, bí mật, chỉ một câu vắn tắt ấy đã đưa lại tinh thần căn bản của lối đánh du kích. Hồ Chủ tịch hết sức chú trọng đến điều kiện bí mật. Cần phải bí mật, bí mật hoàn toàn, bí mật hơn nữa, giấu hẳn lực lượng của ta, ta có đông địch hướng tây, ta mạnh địch hướng yếu, ta sắp hành động thì địch không ngờ gì hết.

Về kỹ thuật phát động. Hồ Chủ tịch chú trọng hai điểm: một là "cuộc chiến đấu đầu tiên phải là cuộc thắng lợi". Sau mỗi một thắng lợi phải triệt để lợi dụng để mở rộng tuyên truyền, có thể đội giải phóng quân mới đạt được mục đích tuyên truyền của nó, mới kêu gọi toàn dân đoàn kết, vũ trang đứng dậy, mới làm cho nước ngoài chú ý đến cuộc chiến đấu chống phát xít của dân tộc Việt Nam.

Nói đến phương thức lãnh đạo, Chủ tịch ra chỉ thị việc liên lạc với cơ quan lãnh đạo bao giờ cũng phải giữ vững, lúc hoạt động gần cần phải liên lạc mật thiết hơn nữa, bất cứ trong trường hợp nào cũng không thể để mất liên lạc. Chủ tịch hết sức tin tưởng ở tiền đồ của cuộc vũ trang tranh đấu truyền sự tin tưởng ấy cho toàn thể cán bộ: “Đầu xuôi đuôi lọt. Nó (tức là đội tuyên truyền) là đội quân đàn anh, mong cho chúng có những đội đàn em khác. Tuy lúc đầu quy mô nó còn nhỏ nhưng tiền đồ rất là vĩ đại”..... Nó là thời điểm của giải phóng quân, nó có thể đi suốt từ Nam chí Bắc, trong khắp đất Việt. Đoàn thể quyết định ủy thác cho tôi và một số cán bộ phụ trách lập ra đội tuyên truyền. Trước khi quyết định, Chủ tịch nói”

“Có thể tìm được một căn cứ, tiên khả dĩ công thoái khả dĩ thủ, quân địch không thể làm thế nào tiêu diệt ta được hay không?”. Tôi trả lời: "Có thể. Nhất định quân địch không thể tiêu diệt ta được”.

Thế là chúng tôi nhận lấy trách nhiệm của đoàn thể giao cho được quyền điều động tất cả 34 đội viên và cán bộ trong các đội vũ trang địa phương. Bảy giờ vào đầu tháng chạp. Tôi từ già Hồ Chủ tịch lên đường công tác, một công tác mới hẳn, với mệnh lệnh phải hành động trong một tháng.

Công việc chuẩn bị tiến hành cấp tốc, rộn rịp, các đội viên và cán bộ lần lượt từ các châu kéo đến tụ họp. Ba bốn trạm đón tiếp đã tổ chức sẵn sàng, trên mấy đỉnh núi miền giáp với Cao Bằng, Bắc Kạn, dân chúng địa phương nhiệt liệt giúp đỡ về lương thực tiếp tế.

Ngày 22 tháng 12, vào khoảng 5 giờ chiều, lễ thành lập Đội tuyên truyền cử hành rất long trọng trong khu rừng hai tổng Trần Hưng Đạo và Hoàng Hoa Thám. Phải chăng là một điểm tốt. Đội quân đầu tiên của chúng ta đã ra đời dưới sự che chở của anh linh hai đấng anh hùng dân tộc. Trước mặt toàn thể đội viên, trước mặt đại biểu liên tỉnh Cao-Bắc-Lạng và các anh chị em Thổ và Mán trong hai tỉnh đến dự rất đông, tôi trân trọng thay mặt đoàn thể xin tuyên bố thành lập Đội tuyên truyền và vạch rõ nhiệm vụ của đội đối với Tổ quốc Việt Nam:

“Các đồng chí,

Nhiệm vụ mà đoàn thể ủy thác cho chúng ta là một nhiệm vụ quan trọng và nặng nề, chính trị trọng hơn quân sự, tuyên truyền trọng hơn tác chiến, nhiệm vụ ấy có tính chất là một nhiệm vụ giao thời. Vận dụng vũ trang tuyên truyền để kêu gọi toàn dân đứng dậy, chuẩn bị cơ sở chính trị với quân sự cho cuộc khởi nghĩa sau này.

... Thế là, từ giờ phút này trở đi, chúng ta cùng nhau tiến lên trên con đường vũ trang tranh đấu. Chúng ta nêu cao tinh thần anh dũng hy sinh. Chúng ta quyết tiến tới để làm tròn nhiệm vụ. Bao nhiêu căm hờn của dân tộc. Bao nhiêu sự tàn khốc thê thảm đang chờ đợi một cuộc thanh toán. Chúng ta nguyện đem xương và máu mà làm công việc đó. Chúng ta sẽ vạch rõ cho toàn dân con đường sống duy nhất là con đường đoàn kết để vũ trang đứng dậy. Quân giải phóng sẽ tỏ rằng mình là một Đội quân của dân, đi tiên phong trên con đường giải phóng của dân tộc.

... Quân giải phóng là một đội quân rất trọng kỷ luật, tuyệt đối phục tùng thượng lệnh, là một đội giàu tinh thần đoàn kết đồng cam cộng khổ... Kinh nghiệm

chúng ta còn non, nhưng có làm mới có kinh nghiệm và làm tất nhiên sẽ có kinh nghiệm. Chúng ta tin tưởng ở thắng lợi.

... Theo chỉ thị của đoàn thể, dưới lá cờ đỏ sao năm cánh tôi xin tuyên bố *Đội Tuyên truyền Việt Nam giải phóng quân thành lập và hạ lệnh cho các đồng chí tiến lên con đường vũ trang tranh đấu.*

Từ giờ phút này, các đồng chí noi theo ngọn cờ, tiến lên trên con đường máu. Chúng ta tiến, tiến mãi cho đến ngày giải phóng của toàn dân”.

Tiếp đó là thơ chúc tụng của ban liên tỉnh, của các đoàn thể nông dân, thanh niên, phụ nữ, của các đội vũ trang địa phương. Rồi đến lễ tuyên thệ đầu tiên của *Đội Tuyên truyền Việt Nam giải phóng quân xin lấy danh dự một người chiến sĩ cứu quốc mà thề dưới cờ đỏ sao năm cánh:*

1. *Xin thề: Hy sinh tất cả vì Tổ quốc Việt Nam, chiến đấu đến giọt máu cuối cùng để tiêu diệt bọn phát xít Nhật, Pháp và bọn Việt gian phản quốc, làm cho nước Việt Nam trở nên một nước độc lập và dân chủ ngang hàng với các nước dân chủ trên thế giới.*

2. *Xin thề: Tuyệt đối phục tùng mệnh lệnh của cấp chỉ huy, khi nhận được mệnh lệnh gì, sẽ tận tâm tận lực, thi hành cho nhanh chóng và chính xác.*

3. *Xin thề: Bao giờ cũng kiên quyết chiến đấu, dù gian nan khổ sở cũng không phàn nàn, vào sống ra chết cũng không sờn chí, khi ra trận quyết chỉ xung phong, dù đầu rơi máu chảy cũng không lùi bước.*

4. *Xin thề: Lúc nào cũng khẩn trương, hoạt bát hết sức học tập để tự rèn luyện thành một quân nhân cách mạng, xứng đáng là một chiến sĩ tiên phong giết giặc cứu nước.*

5. *Xin thề: Tuyệt đối giữ bí mật cho bộ đội về nội dung tổ chức, về các cấp chỉ huy, tuyệt đối giữ bí mật cho tất cả các đoàn thể cứu quốc.*

6. *Xin thề: Khi ra trận nếu bị địch quân bắt được thì dù cực hình tàn khốc như thế nào cũng cương quyết một lòng trung thành với sự nghiệp giải phóng của toàn dân, không bao giờ cung khai phản bội.*

7. *Xin thề: Hết sức ái mộ bạn chiến đấu cũng như bản thân, hết lòng giúp đỡ nhau lúc thường cũng như lúc ra trận.*

8. *Xin thề: Hết sức giữ gìn vũ khí không bao giờ để vũ khí hư hỏng hay rơi vào tay quân thù.*

9. *Xin thề: khi tiếp xúc với dân chúng sẽ làm đúng 3 điều răn: Không lấy của dân, Không dọa nạt dân, Không quấy nhiễu dân; Và ba điều kiện: Kính trọng*

dân, Giúp đỡ dân, Bảo vệ dân. Để gây lòng tin cậy ái đãi đối với dân chúng, thực hiện quan dân nhất trí, giết giặc cứu nước.

10. Xin thề: Bao giờ cũng nêu cao tinh thần tự phê bình, giữ tư cách cá nhân mô phạm, không làm điều gì hại đến thanh danh của Giải phóng quân và quốc thể Việt Nam”.

Tin tưởng, nô nức, cảm động. Tâm tư của cán bộ và đội viên trong giờ phút nghiêm trọng ấy thực là khó tả được. Bữa cơm tối 22, theo ý kiến của số đông là một bữa cơm nhạt không rau, không muối để nêu cao tinh thần khắc khổ của đội, mặc dầu dân chúng không thiếu thứ gì. Tối lại là đêm du kích đầu tiên. Bộ đội và các anh chị em dân chúng quây quần xung quanh bên đống lửa ngun ngút cháy. Dưới bóng đỏ rực ấm áp của ngọn lửa hồng, cuộc hội nghị liên hoan bắt đầu trong một không khí thân mật niềm nở. Tất cả các đội viên và cán bộ đều tự giới thiệu bí danh và tiểu sử của mình rồi mọi người phát biểu lời nguyện vọng đầu tiên khi mới tòng quân: Đây là Hoàng Sâm, đội trưởng, từ lúc bé đã thoát ly gia đình làm cách mạng, bôn tẩu từ trong nước sang Xiêm La và Trung Quốc, trở vào hoạt động ở miền biên giới. Bao nhiêu năm bị truy nã, đã từng lặn lội trong dân chúng Kinh, Thổ, Mãn, Nùng đã từng vũ trang chiến đấu nhiều với quân đội tuần tiễu của Pháp và làm cho bọn thổ phi nghe tiếng là phải kiêng sợ. Đây là đồng chí Thạch, chính trị viên, xuất thân ở một gia đình công nông người Thổ, hoạt động từ lâu trong vòng bí mật, nhà cửa bị tịch thu. Cả gia đình bị truy nã, đã nhiều lần bị bắn hụt bởi quân đội đế quốc. Đây là Ngô Quốc Bính, tức Hoàng Văn Thái, phụ trách học sinh quân ở hải ngoại mới về, từ trước tham gia phong trào bí mật, đã từng tham gia đấu tranh trong vùng Đình Cả, Bắc Sơn, Lâm Cẩm Như, tức Lâm Kính, sinh trưởng nơi đất khách ngay từ lúc bé, vốn là cháu đích tôn của cụ Nguyễn Thượng Hiền, sống trong một gia đình cảm tình cách mạng, mặc dầu chưa thạo tiếng Việt nhưng lòng đầy nhiệt huyết với Tổ quốc Việt Nam. Rồi đến Xuân Trường, Thu Sơn, Quốc Trung, Văn Quyên, bao nhiêu thanh niên lúc nào cũng tươi cười vui vẻ, không hề chán khi được tin làng bị đốt, nhà cửa bị tan, nhất quyết xung phong giết giặc và sẵn cái tinh thần "Coi cái chết nhẹ tựa lông hồng". Nam Long, Quang Trung, Nam Tuấn, cũng thuộc một hạng thanh niên trung dũng ấy, vài hôm sau mới đến nhập ngũ. Đồng chí Lương Quân, đồng chí Nam người Thổ đều là những người sống sót hay trốn thoát của những gia đình bị truy nã hay tàn sát. Đồng chí Quy, người Mán tiến, một thanh niên vạm vỡ có tiếng là giỏi chính trị và được toàn thể anh em yêu chuộng, phục tùng, một cán bộ của tổng Hoàng Hoa Thám, nghĩa là một địa phương bị đế quốc khủng bố ghê gớm nhất, bao nhiêu làng mạc bị đốt sạch. Lão

đồng chí Văn Tiên, quản lý của đội là một nông dân giác ngộ trước kia đã đóng cai đội trong hàng ngũ binh lính Pháp, về sau du học ở Tàu, điềm đạm thân mật, coi anh em như con em mình vậy, quý từng đồng xu, từng hạt gạo của công quỹ, lúc nào cũng muốn được trực tiếp tham gia chiến đấu... Còn bao nhiêu đội viên kiên quyết, can đảm và cũng là bấy nhiêu khối căm hờn đau đớn đối với quân thù. Nợ nước, thù nhà đó là một sự bảo đảm chắc chắn cho tinh thần chiến đấu đến cùng của Đội Tuyên truyền.

Đêm hôm đó, nguyện vọng của cán bộ và đội viên, lời lẽ tuy khác nhưng ý nghĩ vẫn một: mong sao giết được nhiều giặc, chóng cướp được súng Tây để thay súng kíp, mong sao trung đội tuyên truyền chóng trở nên một quân đội mạnh mẽ, mong sao ngọn cờ đỏ sao năm cánh trong tương lai gần đây sẽ pháp phối giữa chôn Thủ đô. Lời chúc tụng có ý nghĩa hơn hết và cũng thiết thực hơn hết là lời chúc tụng của một đồng chí nữ cán bộ: Mong sao từ bây giờ đến Tết đội Tuyên truyền từ một trung đội phát triển thành một đại đội và sẽ trở về ăn Tết vui vẻ cùng dân chúng Trần Hưng Đạo và Hoàng Hoa Thám. Cuộc liên hoan kéo dài đến đêm thì kết thúc. Nhưng suốt đêm, các tiểu đội thay phiên nhau túc trực dưới cờ tâm niệm mười lời thề danh dự.

Thế là đội quân giải phóng đầu tiên ra đời. Thế là một lực lượng mới đã xuất hiện “một hạt giống bé nhỏ, do đó nảy nở ra đám rừng menh mông là Vệ quốc quân ngày nay”.

Nguồn: Sự kiện và Nhân chứng, số 128, tháng 8/2024, tr. 28-31